

การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
Educational risk management of small schools under
Songkhla Primary Educational Service Area office 1

¹พระใบฎีกา วีรยุทธ ไชยบุญ

Phrabaidikaverayoot chaiboon

²ดร.เชาวนี แก้วมโน

Dr.Chowanee Keawmano

³ดร.สุตาพร ทองสวัสดิ์

Dr.Sudaporn Thongsawat

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Corresponding Author, Email: Phrabaidikaverayoot.cha042@hu.ac.th

Received May 18, 2022; Revised June 13, 2022; Accepted: June 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการบริหาร และแนวทางในการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครู กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง ของเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามพื้นที่ของอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน และกลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในภาพรวม และทุกรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา สรุปได้คือ ควรแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างเป็นรูปธรรมเป็นวาระแห่งชาติ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดทำ แผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในระยะยาว ควรทบทวนระบบจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กมีอยู่ อย่างจำกัดแต่ภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนอื่น ๆ ควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จัดให้มีการสนับสนุนการจัดสรรอัตราค่าจ้างครูที่สอดคล้องกับโรงเรียนขนาดเล็ก จัดสรรอุปกรณ์สื่อการเรียน

เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียน การแสวงหาหาความรู้
ด้วยการศึกษาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปรักษานิติกร เจ้าหน้าที่ เป็นต้น

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา; ผู้บริหารสถานศึกษา; สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research aims to study administration and guidelines for educational risk management in small educational institutions under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area 1. This process uses mixed Methods research. The samples were divided into 2 groups: administrators and teachers determine the sample by using a table. Krejcie & Morgan,'s a total of 265 people were sampled, then stratified random sampling was used, classified by districts in Songkhla primary educational service area office 1, and the samples were randomized by simple random sampling and a sample of 5 qualified persons using a specific sample group selection method. The results of the study found that;

1. Educational risk management and every aspect is at the highest level in descending order is financial risk. Compliance Risk Strategic Risk and operational risks.

2. The guidelines for educational risk management can be summarized as solving the problems of small schools in a concrete manner as a national agenda. Training should be provided to provide in-depth understanding of the long-term development of small schools. The budget allocation system of small schools should be reviewed, but the workload is comparable to that of other schools. It should use participatory management from all sectors, parent sectors, and people's sectors to support the allocation of teacher manpower in accordance with small schools. allocate digital technology learning materials Administrators should use leadership to drive school development. Seeking knowledge through education from electronic media, consulting lawyers, staff, etc.

Keywords: Academic Leadership; School Administrators; Small School

บทนำ

ความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนสามารถจัดการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นสำคัญ จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่การบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ และเป็นประโยชน์สำคัญต่อการเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ (เจริญ ศรีแสนปาง, 2556) ดังนั้นหากผู้บริหารต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตลอดจนการมีกลยุทธ์เพื่อให้ทัน และ

เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อันก่อให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรมทางการบริหาร และต้องมีวิธีการที่จะเตรียมรับมือกับความเสี่ยงเหล่านั้นที่อาจจะเกิดขึ้น การบริหารความเสี่ยงอย่างถูกต้องจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานของส่วนราชการและทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถเลือกทิศทาง หรือการเคลื่อนไหวทางกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงอันเป็นที่ยอมรับได้ ทำให้สามารถตัดสินใจเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงได้ดีขึ้น ดังนั้น เมื่อสถานการณ์นั้นเกิดขึ้นจริงๆ ก็จะสามารถตอบสนองได้ดีขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบควบคุมภายใน รวมไปถึงสอดคล้องกับ นโยบายของรัฐบาล สถานศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็นต้องจัดทำ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกระดับ เพื่อลดมูลเหตุที่จะเกิดความเสี่ยงให้ระดับและขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่ยอมรับ ควบคุม ประเมินและตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษา และเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการราชการประจำปีของต้นสังกัด (นฤมล ปินะยิอ้าวัง, 2553)

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550) จึงได้กำหนดความเสี่ยงให้ควบคุมความเสี่ยงทุกประเภทโดยจำแนก ไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ เหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าประสงค์ตามกลยุทธ์การดำเนินงาน 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) คือ เหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จเนื่องจากเกิดปัญหาทางด้านกระบวนการปฏิบัติงานและกระบวนการดำเนินงานขององค์กร 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ เหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหายในด้านลบต่อการบริหารจัดการทางการเงินขององค์กรในทุกมิติ และ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) คือ เหตุการณ์ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการขององค์กร อันเนื่องมาจากการดำเนินการทางด้านกฎ ระเบียบ ที่ผิดพลาดและคลาดเคลื่อนจากบทบัญญัติที่กำหนดตามกฎหมายความเสี่ยงด้านกลยุทธ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 มีพื้นที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยพื้นที่ 6 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอรโนด อำเภอกะเสสินธุ์ และอำเภอนาหม่อม ประกอบด้วยจำนวนโรงเรียน 138 โรงเรียน จำนวนครู และบุคลากร 1,359 คน จำนวนนักเรียน 22,234 คน โดยมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีนักเรียนไม่เกิน 120 ต่อโรงเรียน ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 32 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1, 2564) ซึ่งมีสภาพปัญหาโดยรวมของโรงเรียนขนาดเล็กของจังหวัดสงขลา คือ การประสบปัญหาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ระดับประเทศ นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ตามมาตรฐาน ขาด

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หาสาเหตุทักษะ ด้านการคิดคำนวณ ด้านภาษาต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้ โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนลดลง คือจำนวนประชากรที่ลดลงในทุกพื้นที่ โรงเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันมีแนวโน้ม ที่จะเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความขาดแคลนในด้านต่างๆ ซึ่งทำให้โรงเรียนที่มีอยู่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัญหาที่สำคัญดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่มีมายาวนานในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชนบททั่วไปของประเทศไทย รวมทั้งจังหวัดสงขลา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา, 2563) และการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้มีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงการบริหารอัตรากำลังให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน และลดค่าใช้จ่ายงบประมาณบุคลากรและการบริหารจัดการ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยเน้นตำบลเป็นฐาน และยังได้ดำเนินตามทิศทางการดำเนินงานตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กปีงบประมาณ 2562-2565 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี พันธกิจ 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) สร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่บริการอย่างทั่วถึง 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร และทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และ 4) พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา, 2563)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญ หากได้มีการจัดการบริหารความเสี่ยงในแต่ละสถานศึกษา จะเป็นการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยงให้ระดับความเสี่ยงลดน้อยลง หรือบรรเทาเบาบางลง ก่อให้เกิดคุณภาพของการบริหารโรงเรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาที่ได้ ไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการบริหารความเสี่ยงด้านคุณภาพการศึกษา รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อองค์การด้านการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จากประชากรผู้บริหาร และครูในโรงเรียน 81 โรงเรียน จำนวน 821 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1, 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ปีการศึกษา 2564 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง ของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามพื้นที่ของอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ค่า IOC ของแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.80–1.00 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ได้เท่ากับ .962

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 จำนวน 265 คน จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลผ่าน Google Form สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างในวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 5 ท่าน จำแนกเป็น 1) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 จำนวน 1 ท่าน 2) เป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ที่มีความรู้ความสามารถเข้าใจการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา และสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน จำนวน 3 ท่าน และ 3) เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจการบริหารงานของโรงเรียน จำนวน 1 ท่าน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในแต่ละด้านเพื่อให้ประเด็นการสัมภาษณ์ตรงตามวัตถุประสงค์

การวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เมื่อได้ข้อมูลจากการวิจัยแล้วใช้วิธีการพรรณนาสรุปให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผลการการศึกษา

1. การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .64) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .67) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .67) และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .68) ตามลำดับ ทั้งนี้ การบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญกับองค์กรเป็นอย่างมาก สามารถทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ลดสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้น จึงเป็นเหตุให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ได้ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงโดยเคร่งครัด ผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 1

(n = 265)

การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	4.58	.67	มากที่สุด
2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน	4.56	.68	มากที่สุด
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน	4.64	.64	มากที่สุด
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.62	.67	มากที่สุด
รวม	4.60	.64	มากที่สุด

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 ท่าน สามารถประมวลผลการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแยกแยะแนวความคิด พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้แนวทางการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ แผนกลยุทธ์ ตลอดจนแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในระยะยาว รวมทั้งการกำหนด

วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน รวมถึงการที่จะต้องคำนึงถึงงบประมาณที่โรงเรียนขนาดเล็กมีอยู่อย่างจำกัดแต่ภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนอื่นๆ

ผู้บริหารสถานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ภาคต้นสังกัด ภาคประชาชน โดยเริ่มจากการทำแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเชิญผู้มีส่วนร่วมมาวิเคราะห์สภาพจุดแข็ง จุดอ่อนโอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการจัดการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปีต้องสอดคล้องและต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นไปในทิศทางที่ผู้ปกครองและชุมชนต้องการ การวิเคราะห์ข้างต้นได้มาจากตัวอย่างคำสัมภาษณ์ เหล่านี้

“ถ้าโรงเรียนขนาดเล็กเรากำหนดนโยบายอะไรไม่ค่อยได้ คือเค้ารับมาแล้วว่าขนาดเล็กต้องอะไรยังไง เรามาแค่ตอบโจทย์ตรงนั้นทำให้ตรงกับนโยบายตรงนี้ ถ้าเรามีเพิ่มเติมไหม แต่ว่าด้วยภารกิจต่าง ๆ เนี่ยลองมาในกรอบมันจะไปพ่วงกับงบประมาณพอหรือไม่ จะได้ไรเนี่ยหรือหลังการตามที่เราต้องการ มันมีตัวอื่นที่มันมันไปไม่ได้” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2565)

“กระบวนการของกลยุทธ์ ถ้าเดิมมันจะเป็นของหัวใจเอกชนในการที่จะไปต่อสู้กับองค์กรหนึ่งเพื่อเอาชนะธุรกิจต่างๆ แต่ว่าเมื่อมาเข้าตรงนี้ก็ไม่ค่อยทำอะไรกัน” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2565)

“การดำเนินการเป็นกลยุทธ์เนี่ยคือหมายถึงว่า ต้อง ๓ ต้องสอดคล้องจริงๆ ถ้าสอดคล้องกับของของรัฐบาลของกระทรวงแล้วเรามาแตกของเราอะ แต่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ของรัฐบาลไปกำหนดกลยุทธ์มาแล้ว โรงเรียนรับมาปฏิบัติต่อแล้ววิธีการทำแบบประยุกต์ให้ดูนโยบายต้นสังกัดก็คือตั้งแต่บนลงล่าง สุดท้ายแล้วเวลาปัญหาไม่ได้อยู่ที่กลยุทธ์โรงเรียน ปัญหามันอยู่ที่การติดตาม การติดตามกลยุทธ์ของโรงเรียน เพราะว่าถ้าผมไปทำกลยุทธ์อื่นซึ่งไม่ตรงกับกลยุทธ์ของเขตพื้นที่ หรือต้นสังกัดมาติดตามมันจะมีคำถาม ทำไมคุณ ไม่ทำ” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2565)

“คนปฏิบัติงานในระดับล่างสุดซึ่งเป็นหน่วยงานของสถานศึกษาเองเนี่ย พอขาดความรู้ที่จะแตกอะไรพวกนี้ออกไปทำให้เขาจะต้องทำตามสนองสิ่งที่เบื้องบนกำหนดมาเป็นสเต็ปแต่ที่นี้พอจะเพิ่มอะก็เกรงว่ามันจะถูกหรือไม่ถูกก็ไม่รู้ก็เลยทำตามมั่งไม่ทำตามมั่งแต่เอาที่สนองนโยบายเขต เพราะฉะนั้นความการที่จะแก้ปัญหาในเฉพาะเรื่องในระบบเฉพาะโรงเรียนอาจจะจะไม่ตอบโจทย์ซักเท่าไรประมาณนั้น” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2565)

2. ด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดการดำเนินการในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานต่างๆ ของโรงเรียน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรในการปฏิบัติงาน ทำให้งานไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ควรจัดให้มีสนับสนุนการจัดสรรอัตรากำลังครูที่สอดคล้องกับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยให้มีครูเพียงพอ จัดสรรอุปกรณ์สื่อการเรียนเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ควรใช้ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน ด้านวิชาการ การบริหารด้านบุคคล บริหาร

งบประมาณ และการบริหารทั่วไป ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ ส่งครูเข้าอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถทำให้โรงเรียน ขับเคลื่อนไปในทางที่พัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้างต้นได้มาจากตัวอย่างคำสัมภาษณ์ เหล่านี้

“โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ครูสองคน แปะชั้นเรียนอาจจะ เก้าชั้นเรียนด้วยซ้ำถ้าเปิดนุบาลหนึ่งจะพาไหว้ไหมละ ถามว่าสองคนกับสิบคนห้องละหนึ่งชั้นเรียน เนี่ยคุณภาพต่างกันอยู่แล้ว” (ศึกษานิเทศก์/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2565)

“ครูสองคนสามคนกับครูครบชั้น นี่คือสภาพปัญหามันก็กระทบซึ่งไปหมดเลยว่าเมื่อขาด บุคลากร การจัดการเรียนการสอนก็จะด้อยลงไปความพร้อมด้านอื่นๆ ก็จะด้อยลงไป” (ศึกษานิเทศก์/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2565)

3. ด้านการเงิน (Financial Risk) ทั้งนี้เป็นความเสี่ยงที่เกิดผลกระทบหรือความเสียหายใน ด้านลบจากการที่การเบิกจ่าย งบประมาณไม่เป็นไปตามแผน งบประมาณถูกตัด งบประมาณที่ได้รับ ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การจัดสรรไม่พอเพียง ทั้งนี้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต หรือหน่วยงานระดับสูงควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของ โรงเรียนขนาดเล็กอย่างเป็นรูปธรรม ในวาระแห่งชาติ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ต้องขอความร่วมมือจากภาคเครือข่ายด้านประชาชน หน่วยงานทาง ท้องถิ่น หน่วยงานทางศาสนา องค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณะกุศล ตลอดจนคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดมทรัพยากรเพื่อเติมเต็มด้านงบประมาณเพื่อให้มีความสามารถในการ บริหารคุณภาพการศึกษาได้ ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 หรือหน่วยงานระดับสูง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเป็นรูปธรรม ในวาระแห่งชาติ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ต้องขอความร่วมมือจาก ภาคเครือข่ายด้านประชาชน หน่วยงานทางท้องถิ่น หน่วยงานทางศาสนา องค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ สาธารณะกุศล ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดมทรัพยากรเพื่อเติมเต็มด้าน งบประมาณเพื่อให้มีความสามารถในการบริหารคุณภาพการศึกษาได้ การวิเคราะห์ข้างต้นได้มาจาก ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ เหล่านี้

“โรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นปัญหาคือจำนวนนักเรียนมีผลต่อการจัดการงบประมาณ จะมีผลต่อคุณครูและบุคลากร เป็นปัญหาพอสมควรแล้วถามว่าแล้วคุณจะทำอย่างไรให้มาเป็น แผนคุณจะทำอะไรโอเน็ตสูงหรือแค่นั้นคุณจะทำอะไรสูงหรือก็เป็นไปไม่ได้เพราะว่ามีครูแค่นั้นอะสองคน นี่ก็จะทำให้เด็กมีคุณภาพก็เป็นไปได้ยาก” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2565)

“งบประมาณก็ถูกจำกัดด้วยจำนวนนักเรียนส่งผลต่อการบริหาร ฉะนั้นเนี่ยมันก็เลยยิ่งร้าย เลวร้ายอีกเออ เหมือนกับเราถอยหลังลงเรื่อยๆ ถามว่าประชากรเราตอนนี้มีแต่ผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนคน เกิดมาน้อย” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2565)

4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถ ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ กฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อ การปฏิบัติงาน ลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการขององค์กร อัน เนื่องมาจากการดำเนินการทางด้านกฎ ระเบียบ ที่ผิดพลาดและคลาดเคลื่อนจากบทบัญญัติที่กำหนด

ตามกฎหมาย ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 สนับสนุนส่งเสริมเชิงรุกให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตระหนัก มีความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับกฎระเบียบ แนวปฏิบัติต่างๆ ที่มักจะพบความผิดพลาดอยู่เสมอ การจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่นิติกร เจ้าหน้าที่พัสดุ หรือการจัดทำคู่มือการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ อีกทั้งควรจะมีระเบียบ ข้อปฏิบัติที่เอื้อ และสอดคล้องกับสภาพปัญหาของการบริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะ

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 ควรหมั่นศึกษาหาความรู้ ด้วยการศึกษจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปรักษานิติกร เจ้าหน้าที่พัสดุของเขตพื้นที่การศึกษา หรือหาที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ หรือแสวงหาความรู้จากผู้รู้ในพื้นที่ของตนเอง เช่นองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาลในท้องที่ เป็นต้น การวิเคราะห์ข้างต้นได้มาจากตัวอย่างคำสัมภาษณ์ เหล่านี้

“ระเบียบนั้นอะมันมันเป็นตัวหนังสือกรอบเฉยๆ แล้วมันไม่ได้อะไร มันเป็นไม่ตรงกับท่านความจริงที่จะแก้ปัญหาระเบียบต่างๆ มันเหมือนตั้งไว้แล้วก็มันปฏิบัติไม่ได้มันไม่ได้สะท้อนการแก้ปัญหา” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2565)

“เรื่องกฎระเบียบมันก็มีหลายๆ ด้านกฎระเบียบทางด้านงบประมาณเนี่ยมันมันเป็นอีกตัวหนึ่ง ซึ่งระเบียบคือโรงเรียนครูสองคนก็ใช้ระเบียบเดียวกัน โรงเรียนประจำจังหวัดซึ่งมีคนเป็นร้อยคนเวลาการจัดซื้อจัดจ้างเรื่องระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง ใช้เหมือนกันทั่วประเทศ” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2565) “โรงเรียนขนาดเล็ก เรื่องจัดซื้อจัดจ้างใช้ระบบ (e-bidding) โดยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับผู้ค้ากับภาครัฐ แล้วเราไม่ได้พูดตรงๆ เราไม่ได้มีที่ปรึกษาดำเนินการเรื่องนี้ เพราะงั้นความเสี่ยงของโรงเรียนในเรื่องระเบียบก็คือว่าเมื่อกำลังพลกำลังพลไม่มีความรู้ด้านระเบียบหรือไม่แจ่มชัดแจ่มแจ้งไม่ได้ปฏิบัติแบบทุกวัน โอกาสที่เราจะผิดพลาดเรื่องระเบียบมีมาก แล้วก็ที่ครูโดนฟ้องก็โดนฟ้องก็เพราะว่าการโดนจับแบบนี้เพราะว่าถามว่าผมบอกก็ยังไม่กลับไปปัญหาเดิม” (ผู้อำนวยการโรงเรียน/สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2565)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญกับองค์กรเป็นอย่างมาก ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กรได้ จึงเป็นเหตุให้หน่วยงานราชการ ตระหนัก และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงอย่างเคร่งครัด รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษาดังที่ (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2550) ได้กำหนดหลักแนวทางการบริหารความเสี่ยง มีขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การประเมินมาตรการการควบคุม 5) การบริหารจัดการความเสี่ยง 6) การรายงาน 7) การติดตามผลและทบทวน สอดคล้องกับ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2550) ที่อธิบายถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ระบุปัจจัยเสี่ยงที่เหลือนอยู่ 3) ประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง 4) กำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยง 5) การติดตามผลและการสอบทาน ทั้งนี้ (ขวัญแก้ว จันทรรัตน์, 2561) ได้สรุปว่า ความเสี่ยงเป็นโอกาส ของการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด จากภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ ภัยจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อ

เกิดขึ้นแล้วก่อให้เกิดผล กระทบหรือสร้างความเสียหายต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายหรือลดผลกระทบที่เกิดกับองค์กรให้น้อยที่สุดจึงมีการบริหารความเสี่ยง ความเสี่ยงที่ไม่แน่นอนอาจเกิดจากมนุษย์ เช่น การทุจริต สิ่งต่างๆ ข้างต้นไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงประเภทใดผู้บริหารย่อมต้องตระหนักถึงความสำคัญ โดยต้องหาทางป้องกันและหาทางควบคุมความเสี่ยง

ความเสี่ยงด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับแรกจากทั้งสี่ด้าน ทั้งนี้ความเสี่ยงด้านการเงินเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากการปฏิบัติการที่ผิดพลาดหรือไม่เหมาะสม จากทั้งตัวบุคคล หรือจากเหตุการณ์ภายนอก เช่น การทำสัญญาทางการเงินที่ผิดพลาด การจัดซื้อจัดจ้าง การทำผิดกฎหมายโดยไม่ตั้งใจ หรือตั้งใจ ดังนั้นการติดตามและเฝ้าระวังในด้านนี้อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถป้องกันความเสี่ยงด้านการเงินให้เหมาะสมได้ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ (ธัญญารัตน์ สายใหม่ (2560) ที่กล่าวถึงความเสี่ยงด้านการเงิน ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึง เช่น การจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวเป็นไปตามแผนการดำเนินงาน การจัดทำบัญชีการเงินให้เป็นปัจจุบัน และรายงานการเงินทุกเดือน และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ การเบิกจ่ายต้องมีหลักฐานการการเบิกจ่าย การใช้จ่ายเงินยืม การจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์ มีการทำทะเบียน จดทะเบียน อย่างถูกต้อง การบริหารด้านพัสดุและสินทรัพย์ เช่น การลงทะเบียน การซ่อมแซม การจำหน่าย ในการอนุมัติและเบิกจ่ายเงินต่างๆ มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

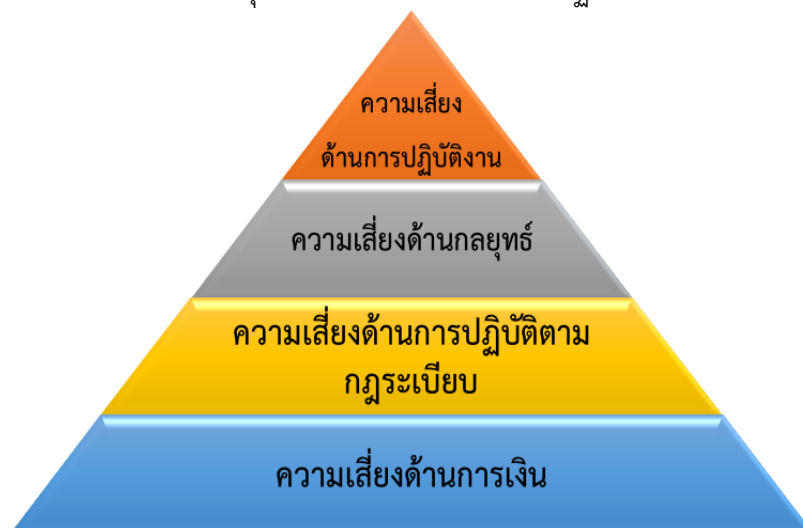
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นหน่วยงานทางราชการจึงต้องเคร่งครัด ยึดถือระเบียบการปฏิบัติที่ตรงกับระเบียบที่หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับ (น้ำทิพย์ ม่วงปลอด, 2560) ที่กล่าวถึงการบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญและมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสามารถคาดเดาและเตรียมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงาน และการตัดสินใจในด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลต่อการประสบความสำเร็จขององค์กร

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับต่ำสุดของทั้งสี่ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญในการบริหารงานด้านนี้เพราะคำนึงถึงประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร อาจถือได้ว่าเป็นงานปฏิบัติปกติที่ต้องดำเนินการ สอดคล้องกับ (ธัญญารัตน์ สายใหม่, 2560) ที่กล่าวถึงสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึง ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน อันหมายถึงความเสี่ยงด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการ ความเสี่ยงด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ และธุรการ และสถานศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมการอบรมเพื่อให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดเรียน เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน

สำหรับแนวทางในการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 คือ ควรแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเป็นรูปธรรมเป็นวาระแห่งชาติ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ควรทบทวนระบบจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กมีอยู่อย่างจำกัดแต่ภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนอื่นๆ ควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ภาคต้นสังกัด ภาคประชาชน จัดให้มีสนับสนุนการจัดสรรอัตราค่าจ้างครูที่สอดคล้องกับโรงเรียนขนาดเล็ก จัดสรรอุปกรณ์สื่อการเรียนเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียน การแสวงหาหาความรู้ด้วยการศึกษาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สามารถนำเสนอด้วยภาพประกอบต่อไปนี้

สรุป

จากการศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขนาดเล็กมีความสำคัญกับองค์กรเป็นอย่างมาก สามารถทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ลดสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นทั้ง ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร จึงเป็นเหตุให้หน่วยงานราชการ ตระหนัก และถือเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงอย่างเคร่งครัด สำหรับแนวทางในการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 คือ ควรแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเป็นรูปธรรมเป็นวาระแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยเตรียมป้องกันปัญหา ตลอดจนการวางแผนพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพ

1.2 สถานศึกษาขนาดเล็กควรมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อประสิทธิภาพการบริหารงาน และลดเวลาในการทำงาน การจัดทำทางการเงิน แผนงาน โครงการ สอดคล้องกับกิจกรรมหลักของสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านการเงิน

1.3 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ มีคุณธรรม มีจิตอาสา เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน เพื่อให้มีความครอบคลุมชัดเจนและเกิดความโปร่งใส สามารถนำไปปฏิบัติสู่การบริหารความเสี่ยงได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขนาดเล็ก ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญญานันท์ แก้วชชนาว์ชร. (2559). การบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ขวัญแก้ว จันทรัตน์.(2561). การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- เจริญ ศรีแสนปาง. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ธัญญารัตน์ สายใหม่. (2560). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- นฤมล บินหะยืออว้าง. (2553). ความคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นำทิพย์ ม่วงปลอด.(2560). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก. ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2550). คู่มือการบริการความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา. (2564). แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสงขลา ปีงบประมาณ 2563–2564. สงขลา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา.
- Krejcie, R., V and Morgan, D.W. (1 9 7 0). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. (n.p.)

